

Európa mozgásban Az Európai Unió (EU) története

Kövesse a bal felső sarokból a jobb alsó sarokba futó idővonalat! A sárga mezők EU-eseményeket jeleznek, a kékek pedig általános jelentőségű európai történéseket.

Az EU-ról az Európa-honlapon (**europa.eu.int**) található további tájékoztatást.

A „EUROPE DIRECT” szolgáltatás választ nyújt az EU-val kapcsolatos minden kérdésre: hívja a 00 800 6 7 8 9 10 11 telefonszámot, vagy írjon e-mailt az europa.eu.int/europedirect honlapon keresztül!

Az Európai Unió történelmi gyökerei a második világháborúig nyúlnak vissza. Az európaiak eltökélt szándéka, hogy hasonló öldöklés és pusztítás a jövőben ne fordulhasson elő. Európa azonban nem sokkal a háborút követően kettészakad, és megkezdődik a negyven évig tartó hidegháború. A nyugat-európai nemzetek 1949-ben létrehozzák az Európa Tanácsot, ami az első lépést jelenti az együttműködés irányában, hat ország azonban ennél többet szeretne.

Lebombázott európai város – a második világháború öröksége

1950. május 9. – Robert Schuman francia külügyminiszter az együttműködés elmélyítésére irányuló tervet terjeszt elő. Ennek nyomán ünnepeljük minden május 9-én az Európa-napot

1951. április 18.

A Schuman-terv alapján hat ország szerződést írt alá arról, hogy nehéziparukat – azaz a szén- és acélipart – közös irányítás alá helyezik. Ily módon egyikük sem képes fegyvereket gyártani, amelyeket – mint a múltban – a másik ellen fordíthatna. Ez a hat ország: Belgium, Franciaország, Hollandia, Luxemburg, Németország és Olaszország.

A szén- és acélipari ágazatok megkezdik a határokon átnyúló együttműködést

Le Corbusier svájci építész új irányzatot indít útjára, amikor a franciaországi Marseille-ben felavatja önálló, „független városát” (*unité d’habitation*) (1952). A betonkomplexumot sivar megjelenésének köszönhetően „új brutalizmus” névvel illetik.

Le Corbusier az Unité d’habitation előtt

Magyarok az 1956-os tüntetések idején Sztálin-szobrot döntenek le fővárosukban

1956-ban Magyarországon népfelkelés tör ki a szovjet támogatású rezsim ellen. Novemberben szovjet tankok jelennek meg Budapest utcáin a felkelés letörésére.

1957. március 25.

A hat ország a szén- és acélközösséget létrehozó szerződés sikerén felbuzdulva együttműködését egyéb gazdasági ágazatokra is kiterjeszti. Aláírják a Római Szerződést, és ezzel létrehozzák az Európai Gazdasági Közösséget (EGK), más néven a Közös Piacot. Az elgondolás lényege, hogy a személyek, az áruk és a szolgáltatások szabadon mozoghassanak a határokon keresztül.

Szputnyik–1 az űrben. Jurij Gagarin űrhajós

Az űrversenyben a Szovjetunió felülkerekedik az Egyesült Államokon, miután 1957-ben útnak indítja az első műholdat, a Szputnyik–1-et. A Szputnyik–1 800 km-es magasságban kering a Föld körül. 1961-ben a Szovjetunió ismét diadalmaskodik, amikor Jurij Gagarin személyében elsőként indít embert a világűrbe; az űrhajó átmérője mindössze 2,6 méter.

A hatok kormányfői aláírják a Római Szerződést

Az 1950-es évek divatja

Az 1950-es években a legtöbb gyereknek csak kevés zsebpénze van. Ugyanolyan ruhákat hordanak, mint a szüleik, zenei ízlésük viszont a rock and roll betörésével gyökeresen megváltozik.

Később, főleg a fiúknál, megjelenik a farmer, míg a lányok még mindig szoknyát és bokazoknit viselnek. A kor legdivatosabb hóbortja a hullahoppkarika.

1961 augusztusában a keletnémet kommunista hatóságok falat építenek Berlinben, hogy megakadályozzák a keletnémet lakosságot abban, hogy a szabadabb élet reményében nyugatra szökjön. Némelyeknek mégis sikerül; másokat az Örök menekülés közben agyonlőnek.

A Brandenburgi kapu, a hidegháború egyik jelképe, a berlini fal nyugati oldaláról

1962. július 30.

Az EU bevezeti a közös mezőgazdasági politikát, amely az EU-tagországok közös ellenőrzése alá helyezi az élelmiszer-termelést. Így a gazdák azonos árat kapnak terményükért. Az EU szükségleteinek elegendő élelmiszert termel, a gazdák is jól keresnek. Ennek nemkívánatos mellékhatása a túltermelés és az ebből származó terménytöbblet felhalmozódása. Az 1990-es évek óta kiemelt cél a többlet csökkentése és az élelmiszer minőségének javítása.

Az 1960-as években gépesítik a földművelést

1963-ban végigsöpör a világon a Beatles-mánia. A Beatles mint az első pop-sztárzenekar, ahol csak megjelenik, tinédzserek óriási tömegeit vonzza. Valóságos kulturális forradalmat indítanak, s ezzel tovább mélyül a nemzedékek közötti szakadék.

A Beatles: a doboknál Ringo Starr, balról jobbra pedig: Paul McCartney, George Harrison és John Lennon

1963. július 20.

Az EU aláírja első jelentős nemzetközi szerződését tizennyolc korábbi gyarmati afrikai ország támogatására. 2005-ben immáron 78 afrikai, karibi és csendes-óceáni (AKCS) országgal tart fenn különleges partnerségi viszonyt. Az EU nyújtja a világon a legtöbb fejlesztési támogatást a rászoruló

országoknak. A támogatás feltétele, hogy a kedvezményezettek tiszteletben tartsák az emberi jogokat.

Az 1960-as években a fiatalok erősítik azonosságtudatukat. Elgondolásaik gyakran eltérnek a felnőttekétől, önálló ifjúsági kultúra alakul ki. Virágzik a popipar, amit elősegít a televízió, a tranzistoros rádió és a mikrobarázdás hanglemez terjedése. A tinédzserek saját divatot teremtenek: a lányoknál a miniszoknya és a hosszú szárú csizma, a fiúknál a hosszú haj és a hegyes orrú cipő a jellemző. Ez az az időszak, a boldog hatvanas évek, amikor az EU-tagországokban gazdasági növekedés és fokozódó jólét tapasztalható.

Az 1960-es évek divatja

1968 augusztusában szovjet tankok lépik el Prága utcáit, hogy leverjék a kérészetű prágai tavaszt, az éppen csak bontakozó csehszlovák demokráciát. A csehek és a szlovákok tehetetlenek a 600 000 főnyi megszálló csapattal szemben. Egy diák, Jan Palach, tiltakozásul felgyújtja magát, és belehal a sérüléseibe.

Szovjet tank Prágában, 1968

1968. július 1.

A hatok felszámolják az egymás országaiból behozott áru után fizetendő vámot, s ezzel elsőként lehetővé teszik a határokon átnyúló szabad kereskedelmet. Ezzel párhuzamosan azonos vámtételeket alkalmaznak a harmadik országokból behozott árukra is. Megszületik a világ legnagyobb kereskedelmi csoportja. Rohamosan bővül a kereskedelem mind a hatok, mind pedig az EU és a világ többi része között.

1968 májusában diák- és munkászavargások rázzák meg alapjaiban az államot Franciaországban. Mérsékeltbb diáktüntetések más EU-tagállamokban is előfordulnak. A tüntetések a kormányok valóságtól elrugaszkodott és rugalmatlan politikájával szemben érzett elégedetlenséget, valamint a vietnami háború és a nukleáris fegyverkezési verseny elleni tiltakozást tükrözik.

Párizsi tüntetők

1969 júliusában az első holdra szállással az amerikaiak visszaszerzik elsőségüket az űrben

1972. április 24.

Az EU már 1970-ben tervezte a közös valuta bevezetését. Az EU-tagok a monetáris stabilitás megőrzése érdekében úgy döntenek, hogy egymás valutái viszonylatában az árfolyam-ingadozást szűk korlátok közé szorítják. Ez az 1972-ben megállapított árfolyam-mechanizmus jelenti az első lépést az euro bevezetése felé, ami harminc évvel később valósul meg.

—

Az 1970-es években a környezetszennyezés elleni küzdelem is megélnkül. Az EU „a szennyező fizet” elvét első alkalommal bevezetve jogszabályokat fogad el a környezet védelmére. Megalakul a Greenpeace és más hasonló lobbicsoportok.

Savas eső pusztítja az erdőket Skandináviában és Németországban

Az 1973. októberi arab–izraeli háborút követően a közel-keleti olajtermelő országok jelentősen megemelik az árakat, valamint korlátozzák az egyes európai országokba irányuló értékesítést. Ez a lépés az EU egész területén gazdasági problémákat okoz.

1973. január 1.

A hatok Dánia, Írország és az Egyesült Királyság hivatalos belépésével kilencekké bővülnek.

Az 1973–74-es olajválság – gépkocsisorok várnak benzinre

1974. december 10.

Az EU vezetői a szolidaritás kifejezésére létrehozzák az Európai Regionális Fejlesztési Alapot. Az alap célja az utak és távközlési hálózatok javítására, beruházások ösztönzésére és munkahelyteremtésre fordítandó források átcsoportosítása a gazdagabb térségekből a szegényebb térségekbe. Később az ilyenfajta tevékenységből származik az EU teljes kiadásainak egyharmada.

Az EU támogatja az elmaradott térségekben a munkahelyteremtést

Portugáliában a Salazar-rezsim 1974-es megbuktatása, Spanyolországban pedig Franco tábornok 1975-ös halála véget vet a két utolsó jobboldali diktatúrának Európában. Mindkét ország hitet tesz a demokratikus kormányzás mellett, ami fontos mérföldkő a későbbi EU-tagságra való jogosultság szempontjából.

Az 1970-es évek divatja

Az 1970-es évek elején még extravagánsabb lesz a fiatalok divatja. Rendkívüli hatással vannak egyre fiatalabb korú közönségükre a popsztárok. A fiatal lányok a miniszoknyáról a még rövidebb forrónadrágra váltanak, de a legtöbb tinédzser trapéznadrágot hord. Gyakori a vastag, telitalpú csizmaviselet is. A legszélsőségesebb külsejük a punkoknak van: tüskés, időnként narancssárgára festett haj és test-piercing minden mennyiségben.

—

Az 1970-es évek szélsőséges csoportjai által elkövetett számos terroristacselekmény egyike a korábbi olasz miniszterelnök, Aldo Moro meggyilkolása 1978-ban. Az áldozatok között vannak vezető ügyvédek, üzletemberek, politikusok, valamint az 1972-es müncheni olimpiai játékokon lemészárolt tizenegy izraeli sportoló.

Irodai számítógépek az 1970-es években

1979. június 7–10.

Az EU-állampolgárok első alkalommal választják közvetlenül az európai parlamenti képviselőket, ezt megelőzően ugyanis a képviselőket a nemzeti parlamentek delegálták. A Parlamentben a képviselők nem nemzeti küldöttségekbe tömörülnek, hanem páneurópai politikai csoportok (szocialista, konzervatív, liberális, zöldek stb.) szerint foglalnak helyet. A Parlament befolyása folyamatosan növekszik.

Az Európai Parlament ülészak közben

1980 nyarán a gdański hajógyári munkások Lech Walesa vezetésével sztrájkkal követelnek több jogot maguknak. Ezt további sztrájkok követik szerte Lengyelországban. Augusztusban a kormány feladja a küzdelmet, megalakul a

Solidarność (Szolidaritás) független szakszervezete. Ezután a kormány fokozatosan ismét megerősíti a hatalmát, majd 1981 decemberében szükségállapotot hirdet, s ezzel véget vet a rövid életű lengyel néphatalomnak. Ám az elvetett mag később csíráit hajt.

A lengyel szakszervezet nevét mindenütt megismerik

1981. január 1.

Görögország csatlakozásával az EU-tagok száma tízre nő. Görögország azóta jogosult a tagságra, mióta 1974-ben megbuktatták a katonai rezsimeket, és helyreállították a demokráciát.

Rubik megalkotja a hírneves bűvös kockát

Az 1980-es évek divatja

A gyerekek körében tombol a görkorcsolya divatja. Bátyjuk és nővérük hordozható magnót (walkmant) és CD-ket hallgat, szappanoperákat néz, és előszeretettel fogyaszt ázsiai ételeket. A tinédzserek óriási rave-partikon szórakoznak. Egyre ritkábban látni szoknyát, és a kisfiúk viseletéből szinte teljesen eltűnt a rövidnadrág.

1984. február 28.

A számítógép és az automatizálás megváltoztatja az életmódunkat és a munkamódszereinket. Az EU, hogy az innováció területén továbbra is megőrizhesse helyét az élbolyban, 1984-ben elfogadja az Esprit programot, az elsőt azon számos kutatási és fejlesztési program sorában, amelyekre azóta támogatást nyújtott.

Az 1980-as években az autógyártásban a futószalagok mellett megjelennek a robotok is

1986. január 1.

Spanyolország és Portugália belépésével az EU tagjainak száma tizenkettőre emelkedik.

1986. február 17.

Annak ellenére, hogy 1968-ban megszüntek a vámkezelési illetékek, még mindig nem akadálytalan az EU belső határain átnyúló kereskedelem. A legfőbb korlátokat a nemzeti szabályozásokban rejlő különbségek jelentik. Az 1986-os

Egységes Európai Okmány bevezetésével hatéves, széles körű program indul az akadályok felszámolására. Az Okmány egyben nagyobb beleszólást biztosít az Európai Parlamentnek, valamint bővíti az EU hatáskörét a környezetvédelem területén.

1987. június 15.

Az EU elindítja az Erasmus-programot azoknak az egyetemi hallgatóknak a támogatására, akik legfeljebb egy évig egy másik európai országban kívánnak tanulmányokat folytatni. Azóta több mint 2 millió fiatal élt az Erasmus és az ahhoz hasonló programok nyújtotta lehetőségekkel.

—

Új izgalmakat ígér a bungee jumping, a kötélugrás. A szülőknak eláll a lélegzetük, miközben csemetéik rugalmas kötélelhez kötve – ami visszarántja őket, mielőtt talajt érnének – élvezik a mélybe zuhanás kiváltotta borzongást.

Kötélugrás az 1980-as évek végén

Lengyelországban és Magyarországon indulnak el azok a folyamatok, amelyek a kommunizmus összeomlásához vezetnek Közép- és Kelet-Európában. A korszakos esemény jelképe a berlini fal ledöntése volt 1989-ben. A keletnémet kormány a keletnémet állampolgárok tömeges nyugatra vándorlása láttán kitarja a kapukat. Németország több mint negyven év elteltével újra egyesül, és 1990 októberében a keleti rész is csatlakozik az EU-hoz.

A berlini fal leomlása és Németország újraegyesítése

1992. február 7.

Maastrichtban aláírják az Európai Unióról szóló szerződést. A Szerződés kiemelkedő mérföldkövet jelent az EU történetében, hiszen amellett, hogy egyértelmű szabályokat tartalmaz a leendő egységes valutára vonatkozóan, lefekteti a közös kül- és biztonságpolitika alapelveit, és szabályozza a bel- és igazságügy területén a szorosabb együttműködés kereteit. A Szerződés értelmében az „Európai Közösség” elnevezés helyébe hivatalosan „Európai Unió” lép.

—

A balkáni térségben 1991-ben Jugoszlávia a szétesés küszöbén áll. Harcok kezdődnek először Horvátországban, majd Bosznia-Hercegovinában, ahol szerbek, horvátok és muzulmánok vívnak véres polgárháborút egymással.

Polgári zavargások kezdődnek a volt Jugoszláviában

1993. január 1.

Létrejön az egységes piac, és megvalósul a négy alapszabadság, az áruk, a szolgáltatások, a személyek és a tőke szabad áramlása. 1986 óta több mint 200, az adópolitikára, az üzleti szabályozásokra, a szakképesítésekre és az átjárható határok előtti egyéb akadályokra kiterjedő jogszabályról született megállapodás. Néhány szolgáltatás tekintetében késlekedést mutat a szabad mozgás megvalósulása.

1995. január 1.

Ausztria, Finnország és Svédország is csatlakozik az EU-hoz. A 15 tagország területe immáron Nyugat-Európa csaknem egész területét magában foglalja.

Utazás útlevél nélkül a határokon át

1995. március 26.

Hét országban hatályba lép a Schengeni Megállapodás: Belgiumban, Franciaországban, Hollandiában, Luxemburgban, Németországban, Portugáliában és Spanyolországban. Ezen országok között bármilyen állampolgárságú utazó útlevél-ellenőrzés nélkül lépheti át a határt. Azóta már más országok is csatlakoztak a schengeni útlevélmentes övezethez.

1996-ban skót tudósoknak sikerül egy hatéves anyajuhból vett egyetlen sejtből bárányt klónozni, ami áttörést hoz a géntechnológiában. Dolly „édesanyja” tökéletes mása.

Dolly bárány

1997. június 17.

Az Amszterdami Szerződés aláírása. Az Amszterdami Szerződés a Maastrichti Szerződés eredményeire építve terveket fogalmaz meg az EU-intézmények reformjára, arra, hogy Európa miként tudna az eddiginél erőteljesebben hangot adni véleményének a világban, valamint arra, hogy a

korábbiakhoz képest több forrást fordítanak foglalkoztatásra és állampolgári jogokra.

1997. december 13.

Az EU vezetői megállapodnak arról, hogy csatlakozási tárgyalásokat indítanak tíz közép- és kelet-európai országgal: Bulgáriával, Csehországgal, Észtországgal, Lengyelországgal, Lettországgal, Litvániával, Magyarországgal, Romániával, Szlovákiával és Szlovéniával. A csoporthoz hozzáveszik a két földközi-tengeri szigetet, Ciprust és Máltát is. A Szerződés 2000-ben Nizzában elfogadott módosításai, nevezetesen az EU-n belüli szavazási szabályok átalakítása zöld utat enged a bővítésnek.

Az 1990-es évek divatja

Csaknem mindenki sportcipőben jár. Még mindig dívik a farmer- és a pólóiselet. A tinédzser lányoknál divat a kivillanó köldök, és megint népszerű a fekete. Az 1990-es évek végén kapcsolattartási szokásainkat megváltoztatják a mobiltelefonok és az internet, mindkettő eredetileg európai technológiára épült. A fiatalok egyre többet utaznak; gyakori, hogy a diákok kihagynak egy évet, hogy világot lássanak, miközben e-mailen tartják a kapcsolatot az otthoniakkal.

1999. január 1.

Tizenegy országban (majd 2001-ben Görögországban is) bevezetik az eurót, egyelőre csak számlapénzként, kereskedelmi és pénzügyi ügyletek lebonyolításánál. Az euro-készpénz csak később kerül forgalomba. Az euro-zónába tartozó országok: Ausztria, Belgium, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Írország, Luxemburg, Németország, Olaszország, Portugália és Spanyolország. Dánia, Svédország és az Egyesült Királyság egyelőre úgy dönt, hogy nem vesz részt a valutaunióban.

—

2001. szeptember 11-én eltérített repülőgépek ütköznek a New York-i Világkereskedelmi Központ ikertornyába és a washingtoni Pentagon épületébe. Közel háromezer ember veszt életét. Az EU-tagországok határozottan kiállnak az Egyesült Államok mellett a nemzetközi terrorizmus elleni küzdelemben.

2002. január 1.

Forgalomba kerülnek az euro-bankjegyek és -érmék. Igazi szervezési bravúrt jelent az új készpénz gyártása és terjesztése tizenkét országban. Több mint 80 milliárd euro-érmét vernek. A bankjegyek minden országban azonosak, míg az érmeiken az értéket jelölő oldal egységes, a hátoldalon pedig valamilyen nemzeti jelkép látható. Minden érme szabad forgalomban van: így mi sem természetesebb, mint hogy finn vagy más országban vert euro-érmével váltunk jegyet a madridi metróra.

Folytatódik a kommunikációs forradalom. Egyre több iskola és háztartás rendelkezik széles sávú internet-hozzáféréssel. A fiatalok SMS-en keresztül állandó kapcsolatban állnak egymással. A háztartásokban elterjedőben vannak a széles és lapos képernyős televíziók és DVD-készülékek.

2003. március 31.

Az EU kül- és biztonságpolitikája keretében békefenntartási feladatokat vállal a Balkánon, először Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaságban, majd Bosznia és Hercegovinában. Mindkét esetben EU-vezetésű csapatok lépnek a NATO egységeinek helyébe. Ami a belügyeket illeti, az EU úgy dönt, hogy 2010-re kialakítja a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térséget, és az ezzel járó előnyöket biztosítja valamennyi állampolgára számára.

EU-békefenntartó csapatok munka közben

2004. május 1.

Nyolc közép- és kelet-európai ország – Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Szlovákia és Szlovénia – csatlakozik az EU-hoz, s ezzel véget ér Európának a nagyhatalmak jaltai, hatvan évvel korábbi megállapodása nyomán előállt megosztottsága. Ciprus és Málta is EU-tagga válik, Bulgária és Románia belépése pedig 2007-ben várható. További tagjelöltek még Horvátország és Törökország.

2004. október 29.

A 25 EU-tagország aláírja az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződést. Az Alkotmányszerződés célja a huszonöt,

később még több tagországot számláló EU-n belül a demokratikus döntéshozatal és irányítás egyszerűsítése, illetve korszerűsítése. Emellett egy új tisztség, az európai külügyminiszteri poszt létrehozását is tartalmazza. Az Alkotmányszerződés hatálybalépéséhez azt mind a huszonöt országnak meg kell erősítenie.

2005. februárban hatályba lép a globális felmelegedés korlátozását és az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentését célzó nemzetközi egyezmény, a Kiotói Jegyzőkönyv. Az EU mindvégig következetes és vezető szerepet vállal az éghajlatváltozás hatásainak csökkentésére irányuló törekvésekben. Az Egyesült Államok nem írja alá a Jegyzőkönyvet.

© Közzéteszi az Európai Bizottság Sajtó- és Tájékoztatási Főigazgatósága, 2005. június

NA-68-05-777-HU-P

Illusztráció: Pamela Hewetson és Nick Hewetson

Térképek: Stefan Chabluk

Fénykép (balról jobbra az idővonal mentén): European Commission, Associated Press, Camera Press London/F. Jacobs, European Commission, Associated Press, Camera Press London/Giancarlo Botti, 1996 Corbis original image courtesy of NASA/CORBIS, Photodisc Inc, European Parliament, Camera Press London/Imapress/Stephane Cardinale, Associated Press/Stringer, Camera Press London/Sepp Spiegl